

Vissavienības Ļeņina Komunistiskās Jaunatnes Savienības XII kongresam

VISU ZEMJU PROLETARIEŠI, SAVIENOJĒTIES!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1954. G.

21. MARTĀ

Nr. 12 (479)

Lielu darbu cēliens

Uzvarām bagātu, radošas aktivitātes pilnu dzīvi dzīvo padomju tauta. Ciešāk nekā jebkad saliedējusies ap Komunistisko partiju un Padomju Valdību, tā veic jaunus lielus uzdevumus gan ekonomikā, gan kultūras laukā. Teraudcietā vienprātība, patriotiskā sajūsmā, ar kādu padomju ļaudis pagājušo svētdien komunistu un bezpartejisko bloka kandidātus ievēlēja PSRS Augstākajā Padomē, vēlreiz neapgājami apliecina, ka Komunistiskās partijas un Padomju Valdības politika bauda pilnīgu tautas atbalstu. Un tā ir drošākā garantija, ka pilnos apmēros tiks realizēti visi pēdējā laikā izstrādātie pasākumi, kuru mērķis strauji pacelt tautas materiālo labklājību un kultūras līmeni.

Tādā lielu darbu iezīmētā laikā republikas rakstnieki gatavojas savam kongresam.

Latvijas Padomju rakstnieku savienības III kongress sanāks tieši pēc mēneša — 21. aprīlī. Mēnesis, kas atlicis līdz šai ievērojamajai dienai latviešu padomju literatūrā, jāizmanto tā, lai nodrošinātu kongresā dziļu un vispusīgu mūsu literatūras panākumu un trūkumu analīzi, radītu vislabākos apstākļus precīzai un tīrredzīgai turpmāko uzdevumu nosprausšanai.

Sekciju darbs ir rakstnieku organizācijas radošās dzīves svarīgākā sastāvdaļa. Tādēļ tieši sekcijās veicami paši atbildīgākie kongresa sagatavošanas priekšdarbi. Rūpīgi, principālas kritikas un paškritikas garā sekcijām jāpārlieto savs līdzšinējais darbs, stāvoklis attiecīgajā literatūras nozarē, lai, runājot par mūsu literatūras trūkumiem un panākumiem kongresā, secinājumi būtu pamatoti, autoritatīvi, virzoši. Nav noslēpums, ka sekciju darbs bijis palaikam visai zemā līmenī — tiklab organizatoriskā, kā arī radošā ziņā. Sekcijas lielāko tiesu aprobežojušas ar jauno, izdošanai gatavotu darbu iztirzāšanu. Bet arī šis — pats pirmais un pats tiešākais sekciju uzdevums — dažkārt pildīts pavisām, formāli. Kaut arī par to runāts ne vienreiz vien, sekcijās vēl joprojām nav vareņusās izvērsies diskusijas, plaša domu apmaiņa par svarīgākajiem teoretiskajiem un radošajiem prakses jautājumiem.

Te nav nepieciešamības atgriezties pie sekciju darba trūkumu uzskaites. Par tiem tiks runāts kongresa sagatavošanai veltītajās sanāksmēs. Vispirma kārtā jādomā par to, lai, kritizējot trūkumus, atsegtu arī to cēloņus, tādējādi dodot kongresam reālas iespējas izstrādāt iedarbīgus pasākumus sekciju darba krasai uzlabošanai.

Kongresa sasaukšana nav vienīgi pašus rakstniekus skarošs notikums. Literatūras attīstībā dziļi ieinteresēta visa sabiedrība. Tāpēc visa sabiedrība ieinteresēta arī kongresa darba sekmēs. Šis sekmes nevarēs būt pietiekami pilnīgas, ja rakstnieki savā kongresā pulcēsies, vispusīgi neiepazīnušies ar prasībām un vēlējumiem, ko mūsu literatūrai uzstāda darbaļaužu masas.

Jau gatavojoties kongresam, tas jāizvirza plašas sabiedrības uzmanības degpunktā, jo tikai tā iespējams panākt, lai no kongresa tribīnes atskanētu nevis šauri personīgi ieskaņi un spriedelējumi, bet gan sabiedriskā doma šā vārda patiesā nozīmē. Rakstnieku savienības valdei un radošajām sekcijām jāatrod iespējas tieši ta-

gad, kongresa priekšvakarā, savu darbu cieši saistīt ar plašām masām. Viens no konkrētiem pasākumiem šādu saīšu nodibināšanai ir rakstnieku satikšanās ar strādniekiem, kolchozniekiem, lauksaimniecības mehanizatoriem, inteliģenci, jaunatni. Tiesa, mūsu rakstniekiem nevar pārmest, ka viņi necenstos sistematiski satikties ar saviem lasītājiem. Runa ir par to, lai pašlaik šādas satikšanās tiktu orientētas uz uzdevumiem, kas atrisināmi rakstnieku kongresam. Sabiedrībai jāzina, ar kādām domām, kādiem centieniem savu kongresu sagaida rakstnieki. Rakstniekiem, savukārt, jāzina, ko no kongresa, no mūsu literatūras gaida sabiedrība.

Strauja, aizjoksneja latviešu padomju literatūras tālākā augšupeja nav domājama bez sistematiskas jaunu spēku ietilpšanas mūsu rakstnieku saimē. Viens no nopietnākajiem Rakstnieku savienības organizatoriskā darba trūkumiem ir tas, ka ļoti bīkli mūsu literatūrā ienāk jauni rakstnieki. Par jauno autoru audzināšanas svarīgumu runāts daudz, ar šo jautājumu nodarbojas sekcijas un konsultanti, bet praktiskie rezultāti ir pārāk pletīgi. Daudz maz apmierinošs stāvoklis šai ziņā ir vienīgi liriskā. Sēti tiešām pēdējos gados ieskanējušās jaunas, jau ar zināmu savdabību un patstāvību apveltītas balsis. Proza jauno rakstnieku pieplūdums ir pavisam niecīgs, dramaturģijā tā nav gandrīz nemaz.

Glūzi dabiski, ka jaunās rakstnieku maiņas audzināšanas jautājumi Rakstnieku savienības kongresa darbā ieņem svarīgu vietu. Nepieciešams, lai par šiem jautājumiem vispirma kārtā runātu paši jaunie rakstnieki, lai viņi — mūsu literatūras nākotne — izvirzītu prasības, lūgumus, priekšlikumus.

Padomju literatūrai ir tikai viens ceļš — soli soli, piecu pie pleca ar visu tautu celt komunistisko sabiedrību. Komunistiskā partija un Padomju Valdība norādījušas konkrētus uzdevumus, kuru atrisināšana pašreizējā laikā posmā ir vissvarīgākā. Uzbrukuma galvenais virziens pašlaik ir lauksaimniecības attīstība, tautas patēriņa preču ražošanas celšana.

Krievu, ukraiņu un vairāku citu padomju tautu literatūru piemērs rāda, cik nopietna un efektīva var kļūt rakstniecības līdzdalība lielu ekonomiski politisku pasākumu realizēšanā. Īpaši mazu formu literāri darbi — dzejoļi, apraksts, īsais stāsts, kinonovele utt., spēj ļoti operatīvi iekļauties aktuālu jautājumu izšķiršanā, masu uzmanības mobilizēšanā tieši uz tiem darba frontes iecirkņiem, kur attiecīgajā periodā koncentrējama maksimālā piepūle. Latviešu padomju literatūra šai ziņā ļoti atpaliek. Rakstnieku kongresam jāpanāk šīs atpaliecības likvidēšana, jāievirza mūsu literatūras spēki tautas kopīgajā darbā un cīņā.

Latvijas Padomju rakstnieku savienības III kongresam veicami lieli uzdevumi. Tam jāklūst par jauna posma iezīmētāju latviešu padomju literatūras attīstībā. Bet tāds šis kongress varēs būt tikai tad, ja augstā idejiskā un organizatoriskā līmenī noritēs jau kongresa sagatavošanas priekšdarbi. Mēnesim, kas mūs šķir no kongresa sanāksšanas dienas, jāizvērsas Rakstnieku savienībā par lielu, spraigu darba cēlienu.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunatnes spēki darba ražīguma maksimālai kāpināšanai visās tautas saimniecības nozarēs.

Lai sekmīgi pildītu savu lomu kā Komunistiskās partijas palīgs un rezerve, komjaunatnei savs darbs pastāvīgi jāuzlabo. Komjaunatnes organizācijai jānodrošina krasu kāpināšanu, atrisinātu lielo visās tautas uzdevumu — tuvākajos 2—3 gados pietiekami apmierināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc tautas patēriņa precēm. Komjaunatnei vēl plašāk jāizvērs socialisticā sacensība, jāparāda vairāk aktivitātes un iniciatīvas, jāmobilizē padomju jaunat

PSRS AUGSTĀKĀS PADOMES PREZIDIJA

DEKRETS

Par PSRS Tautas mākslinieka goda nosaukuma piešķiršanu komponistam, Lietuvas PSR Valsts konservatorijas profesoram B. D. Dvaronam, Lietuvas PSR Valsts dramatisks teātris J. V. Siparim un komponistam, Lietuvas PSR Valsts tautas dziesmu un deju ansambļa mākslinieciskajam vadītājam J. I. Svedam

Par izcilām nopelniem padomju mākslas attīstībā piešķirt PSRS Tautas mākslinieka goda nosaukumu:

1. Balim Dōmīnikā d. Dvārōnām — komponistam, Lietuvas PSR Valsts konservatorijas profesoram;

PSRS Augstākās Padomes Prezīdija Priekšsēdētājs K. VOROŠILOVS
PSRS Augstākās Padomes Prezīdija Sekretārs N. PEGOVS
Maskavā, Kremli, 1954. gada 16. martā.

Lietuvas PSR literatūras un mākslas darbinieku apbalvošana ar ordeņiem un medaļām

Par izcilām nopelniem Lietuvas padomju literatūras un mākslas attīstībā un sakarā ar lietuviešu literatūras un mākslas dekadi Maskavā PSRS Augstākās Padomes Prezīdijā apbalvojis ar Lēpina ordeni, rakstnieku, Lietuvas PSR kultūras ministru A. Guzeviču, rakstnieku, Lietuvas PSR Nopelniem bagāto mākslas darbinieku A. Zukauskū-Vienoli, komponistu, Lietuvas PSR Valsts filharmonijas galveno dirigentu K. Kavēcku, tēlnieku, Lietuvas PSR Valsts mākslas institūta profesoru J. Mikenū, Lietuvas PSR Valsts dramatisks teātris M. Mironaiti, PSRS Tautas mākslinieku, Lietuvas PSR Valsts operas un baleta teātra solistu, Lietuvas PSR Valsts konservatorijas profe-

soru K. Petrausku, Lietuvas PSR Valsts operas un baleta teātra operas solisti J. Petraškevičūti, Lietuvas PSR Nopelniem bagāto mākslinieku, Lietuvas PSR Valsts dramatisks teātris J. Rudzinski, Lietuvas PSR Valsts operas un baleta teātra operas solisti I. Stasjūnu, komponistu, Lietuvas PSR Valsts konservatorijas pasniedzēju J. Juzeļūnu, Lietuvas PSR Nopelniem bagāto mākslinieci, Lietuvas PSR Valsts dramatisks teātris G. Jacke- vičūti.

Ar Darba Sarkanā Karoga ordeni apbalvoti 52 cilvēki; ar ordeni «Goda Zīme» — 87 cilvēki; ar medaļu «Par teicamu darbu» — 165 cilvēki.

(TASS)

Latvijas Padomju rakstnieku savienība

Kinokomisijas un kinostudijas kopējā sēdē apsprieda J. Vanaga un S. Nagornija scenāriju «Salna pavasari» (pēc R. Blaumaņa noveļu motīviem). Referents J. Nīdre atzīmēja, ka šis scenārijs ir pirmais mēģinājums latviešu klasiku radītus tēlus parādīt uz ekrāna. Scenārija izmantotās galvenokārt divas Blaumaņa noveles: «Salna pavasari» un «Raudupietis». Saglabājot Blaumaņa pamatattēmu un specifiskos raksturus, autori ienesuši scenārijā daudz kā jauna, īpatna. Valoda bagāta latviešu tautas dziesmām, parādām, sakāmvārdiem, tā veic savu uzdevumu arī raksturu atklāsmē.

Pārrunās piedalījās V. Sauleskalns, V. Kalpiņš, A. Imermanis, P. Jankovskis, M. Zuntners, Fr. Rokpelis, A. Vilsons, G. Gorskis u. c.

Sēdes dalībnieku kopējais vērtējums: scenārijs «Salna pavasari» ir liels latviešu kinodramaturģijas sasniegums. Spilgti tajā notēlots latviešu lauku dzīves kolorīts, daba, tautas parašas. Sevišķi izdevušies gadatīģus un kazu skati, tipiskie vijolnieka Jēkaba un pāgasta skrīvera tēli u. c. No šāda scenārija radītu filmu ar lielu interesi skatīsies ne tikai labs Blaumaņa pazinējs, bet arī skatītājs, kuram Blaumaņa darbi vēl sveši.

Pēc nelieliem labojumiem autori turpinās darbu kopā ar režisoru, lai pēc iespējas ātrāk varētu sāties pie scenārija uzņemšanas filmā.

Latvijas PSR Kultūras ministrijā

Latvijas PSR Kultūras ministrijā apspriedusi Valsts filharmonijas repertuāra plānu līdz š. g. jūlijam.

Plāns aptver visus Filharmonijas radošos kolektīvus un darba nozares: kori, latviešu dziesmu, muzikā un deju ansambli, simfonisko orķestri, kamer muziku, koncertus-lekcijas, literāros koncertus, estrādes sektori.

Valsts koris aprīlī, maijā un jūnijā savos koncertos dziedās apmēram 50 dziesmu, to skaitā PSRS un tautas demokrātijas valstu dziesmas. Kori dziedēs dziesmas no Glinkas operas «Ivans Susanins», dziesmas no Čaikovska operām «Jevgeņijs Onegins», «Pikā dāma», «Mazepa». No citiem plašākiem darbiem jāmin — Zariņa «Cīņa ar Vēlna pūru», Makarova «Vārpupe», Bethovena 9. simfonijas II daļa, Lisā «Himna darbam».

Pasau programmu iestudē latviešu dziesmu, muzikā un deju ansambli. Tā repertuāra būs 20 jaunas dziesmas un 8 dejas tautas instrumentu orķestra pavadijumā.

Tradicionālajos otrdienas simfoniskajos koncertos piedalīsies diriģenti L. Vignērs un E. Tons. Būs izdevība noklausīties arī PSRS Tautas mākslinieka N. Rachlina diriģētus koncer-

Kinokomisija vēl apsprieda G. Čirūļa un A. Imermaņa scenāriju «Trīs dienas Kristportā». Autori pie šā darba strādā jau ilgāku laiku. Pēdējais variants, kas radīts trijātā ar pieredzējušo Maskavas scenaristu-kinodramaturģu M. Bleimani, ir ievērojams solis uz priekšu, salīdzinot ar iepriekšējiem variantiem.

Referents V. Sauleskalns norādīja, ka scenārijs ir spraigs, interesants, atbilst pieredzējušu filmu žanra prasībām, taču novērojamas dažas kļūdas. Bieži vien darbības raibumā pazūd raksturu zīmējumi. Istas skaidrības nav galvenā varoņa Taimiņa, Eleonoras un mazās Noras raksturo, Taimiņš tēlots saviem gadiem pārāk naivs, lētticīgs, brīžiem neapdomīgs; Eleonora Krelle — pārāk tumšs krāsās. Sevišķi neskaidrs, bez noteikta mērķa un uzdevuma ir mazās Noras tēls.

Pārrunās piedalījās Fr. Rokpelis, A. Talcis, J. Vanags, V. Kalpiņš, P. Jankovskis, M. Zuntners, L. Leimānis, K. Piesis, A. Gribermanis u. c.

Tiklab referents, ka arī runātāji norādīja pie visumā vienprātīga atzinuma, ka scenārijs ir materiāls, interesants, ļoti pieredzējušu filmai. Atzīmēto trūkumu novēršana iespējama bez sevišķām grūtībām.

Autori G. Čirulis un A. Imermanis, tāpat konsultants M. Bleimans apsoli- ja darbu pie literāra scenārija pilnveidošanas turpināt.

Simfoniskajos koncertos piedalīsies labākie republikas dziedotāji — A. Daškova, A. Frinbergs, Z. Heinē-Vāgnere, V. Širokovs, A. Lūdiņa, P. Koniševs un citi.

Kamer muzikas nozarē aprīlī paredzēti seši koncerti, maijā — 6 un jūnijā — 4 koncerti. Sajos koncertos piedalīsies E. Pakule, A. Frinbergs, A. Daškova, H. Brauns, K. Blumentals, J. Brauns, I. Feigelsons un citi republikas mākslinieki.

Svarīgu vietu Valsts filharmonijas repertuāra plānā ieņem koncerti-lekcijas. Šie pasākumi paredzēti divas reizes mēnesī.

Paredzēti rīkot arī koncertus-lekcijas republikas lauku rajonos, uz kurām izbrauks lektori A. Darkevics, J. Vitoliņš, L. Krasinskā un citi. Lauku darba audim nolāsis lekcijas: «Kā klausīties muziku», «Padomju dziesmas», «Krievu klasiskā muzika», «Latviešu tautas muzika», «Latviešu padomju komponisti — Staļina premijas laureāti», «Tautas demokrātijas valstu muzikālā kultūra» u. c.

Valsts filharmonijas repertuāra plānā paredzēti vēl literārie koncerti, kas vēlti klasiskajam un latviešu padomju rakstniekiem.

Kolchozā ieradies agronoms

Literatā piezīmes

I.

Pašreiz mūsu republikas kolchozu laukos strādā vairāk nekā 1300 agronomi un zootehniķi. Daudzi no viņiem tikai nesen pārcēlušies darbā uz laukiem. Es nezinu cilvēku, kurš tas neleprieču un nesavilpotu. Tomēr ir zināma arī kāda patiesība, kuru vērts sevišķi pasvirīt: ne jau kaut kādas skaltju rindas vai atsevišķi cipari staigā pa kolchozu tīrumiem un ceļ lauku ražību, bet gan dzīvi cilvēki. Šai sakarā jāatceras: cik gadus mēs ar dibinātu lepnumu esam rakstījuši, ka laukos tagad darbojas vairāk nekā simts MTS, patiesām milzīg spēks, bet, priecādamies par skaitļiem, neredzējām cēloņus, kāpēc šis spēks nevar un nevar nodrošināt, piemēram, kolchozu lopus ar barību, kāpēc lauku ražība joprojām zema.

Pirms dažām dienām man stāstīja, ka liela daļa to lauksaimniecības speciālistu, kas no Lauksaimniecības ministrijas sistēmas aizbrauca strādāt uz kolchoziem, atgriezušies mājās. Tad pirmajā brīdī ienāca prātā saruna, ko dzirdēju Meitenes—Bauskas vilcienā.

— Tas nu gan ir muļķis, kas brauc uz laukiem, — kāda jaunie stāstīja otrai. — Un vispār agronoma darbs... Tagad taču viņu tik daudz!

Izrādījās, ka runātāja beigusi Bulduru dārzkopības tehnikumu. Pēc tam iestājusies medicīnisko māsu skolā. Tagad strādā kādā slimnīcā.

— Bet kāpēc tad jūs mācījāties par agronomi? — es jautāju.

— Nu, kaut kur jau bija jāmacās...

Ko darīt ar šādu cilvēku? Vārbūt tēstāstīt politpulciņā, nolāst viņai audzināšas, pamācošas lēkclājs? Saubos, vai tas viņu atkal padarīs par agronomi. Tē ir cits jautājums, tēma citam rakstam — par profesijas pareizu izvēli. Es zinu kādu cilvēku, kas reiz iepēja ļoti atbildīgus posteņus. Tagad viņš vienā no Rīgas tirgļiem cērt un izsver gaļu. Kāds cits cilvēks, kas gājis dārzās skolās un beidzis visādus kursus, tagad «pivnušas» pasniedz alu. Kāds LLA absolvents strādā Rīgā par namu pārvaldnieku. Iespējams, ka arī daļa no tiem lauksaimniecības speciālistiem, kas atgriezušies mājās, nav izvēlējušies pareizo profesiju, nav saklausījuši īsto aicinājumu dzīvot. Tomēr — par tiem citi reizi.

Vispirms ir jārunā par cilvēkiem, kas lauksaimniecības speciālistā redz tikai ciparu, skaitlisku vienību, kas ierakstāma papīros attiecīgajā ailē.

II.

— Vai jūs zināt, kā uz mani skatījās, kad es iebraucu kolchozā un sāku strādāt? Atkal viens liekēdis vairāki.

Sos vārdus no republikas jauno lauksaimniecības pirmirindnieku sanāksmes tribīnes teica Madonas rajona kolchoza «Bērzaunes blāzma» zootehniķis b. Stašs. Pirms tam viņš bija dzirdējis un lasījis daudz skaista: cik labi cilvēki ir tādi speciālisti, cik viņi milzīgi vajadzīgi utt. Bet aizbrauca kolchozā un — lūdzi! Cilvēks bija bezgala pārsteigts un izbrīnīts. Atbalsta — nekāda. Viss jādara pašam, un jādara no pašiem sākumiem. Viņš aicināja pirmirindniekus, lai taču vismaz tie savos kolchozos atbalsta jaunos lauksaimniecības speciālistus.

Man nemaz prātā neienāca tāda doma, ka b. Stašs varētu aiziet no kolchoza. Viņš tikko demobilizējies no armijas, komjaunietis — viņš cinīsies nikni un neatlaidīgi. Bet ne visi speciālisti ir tāda rakstura cilvēki.

Vēlā rudenis vakarā mēs bijām tā paša rajona kolchozā «Komunars». Visapkārt tumsa, dubļi, izmirkuši ceļi, lietūs... Clema padomes logos spīdēja uguns. Tur vajadzēja notikt kolchoznieku kursu nodarbības. Pirmo reizi nodarbības izjuka. Izjuka arī otru reizi. Tagad nolikta trešā reize...

Izjuka arī šoreiz. Neatnāca cilvēki. Es nezinu, ko sacītu arhitekts, ja viņa celta māja trīs reizes sagāztos. Man liekas, ka viņš nedziedātu ilksmas dziesmas un aiz prieka nedejotu. Es domāju, ka arī kursu vadītājam, kolchoza jaunajam agronomam Aleksandram Skodovam, smieklī nenāca. Bet ko tad kolchoza valde, kolchoza komunisti, komjaunieši, kuriem vajadzētu būt pirmajiem agronomu palīgiem? Nekā. Agronomi jau par to maksā algu, lai viņa rīkojās. Kas mums par dāļu!

Ko te sacīt? Mūsu laukos strādā simti lauksaimniecības speciālist-

E. VILKS

tu — tādu kā Aleksandru Skodovu, kuriem nebūs daudz vairāk par diviem gadu desmitiem. Viņi grib strādāt, viņos ir visas tās īpašības, ko dod padomju skola: zināšanas, entuziasms, neatlaidība, bet trūkst praktiska darba pieredzes. Ka gribētos, lai kolchozu priekšsēdētāji, partijas un padomju darbinieki, sastopoties ar tādu agronomu, atcerētos savu jaunību, tos laikus, kad vēl nebija sirmuma matos. Tāds darbinieks toreiz, vārbūt, strādāja fabrikā. Un cik labi bija just, spērot pirmos soļus, meistāra gādīgo uzmanību! Kad darba gadijās brāķis un gribējās vēl raudāt, meistars pienāca un patēlca: «Sliktāk jau nu ir, bet degunu nenokar, gan izlabosim». Un vai tagad, pēc daudziem gadiem, atceroties to cilvēku, sirdij neklūst silti un gaiši, lai arī klātos vai kā? Jā, pagājušās dienas vajadzētu dažreiz atcerēties!

Kādā no Pļaviņu rajona kolchoziem par agronomi aizgāja strādāt jauna meitene, kas ar izcilību bija beigusi tehnikumu. Kolchozā viņu sagaidīja ledaina vienaldzība, pat naidīga neuztība. Viņa vientulībā vairākas reizes noraudījās, viņa nesaprata, kas īsti notiek: skolā teicamniece, bet te pēdējā neveiksmīniece. Meitene neizturēja, aizbēga uz citu rajonu, citu kolchozu. Un notika brīnīģīga pārvērtība: viņa ir viena no labākajām agronomēm rajonā, viņu cenā, par viņas darbu dod vislabākās atsauksmes. Bet cik vienkārši šī pārvērtība izskaidrojama!

Ogres rajona kolchoza «Uzvara» ir spēcīga, vispusīgi attīstīta saimniecība. «Uzvara» sekmīgi sacenšas ar kaimiņu kolchozu «Lāčplēšis», kas ir viens no labākajiem lauksaimniecības arteļiem republikā. No «Uzvaras» aizgāja agronome. Kopā ar to vīrs — dārzkopis.

Kāpēc aizgāja?

— Mēs jau nevaram sagādāt tādas apstākļus kā pilsētā, — stāstīja kolchoza grāmatvedis. — Viņi jau dzīvoja tajā pašā lauku mājā kā visi. Ja nepatīk, ko tad mēs tur varam darīt?

Kolchoznieki stāstīja pavisam ko citu.

— Viņai ieradīja dzīvokli «Purmalos». Tai mājai jau pat jumta nav. Kā lietot, tā spēji tik izkārtot pa grīdu bļodas, spaiņus un vannas. Bet agronomi bija mazs bērniņš. Tas saslīma. Vāi jūs zināt, ko mēs viņas vietā darītu? Tāpat aizietu...

Šī kolchoza priekšsēdētājs b. Andersons ir vīrs ar lielu dzīves pieredzi, kadreiz bijis pagrindnieks. Būtu ļoti slikti, ja viņš aiz kolchoza panākumiem aizmirstu saskatīt cilvēkus. Bet agronomi taču arī ir cilvēks, nevis cipars skaitlī rindā. Vai tad kolchozā dzīvokli trūkst? Kaut vai «Daugavpils» — divstāvu māja, ista pils. Bet b. Andersonsam laikam nav laika ar tādiem sīkumiem krāmēties, viņš vada lielas līnijas. Pēc tam man kāds sirms kolchoznieks stāstīja, ka viņš šēļoties priekšsēdētājam par pastnieku, kas slikti piegādā avizes, kādi divdesmit laikraksta numuri vispār pazuduši. Priekšsēdētājs viņam atbrēcis kaut ko tādu, ko nav vērts rakstīt — neviens redaktors tā kā tā nenodrukās, jo lasītājam šai vietā būtu jāsarķst. Bet es, iepriekš dzirdējis notikumu ar agronomi, par to nebrīnījos. Man tikai ienāca prātā «Ogoņoka» 8. numurā leviētotais stāsts par kādu kolchoza jaunu priekšsēdētāju, kas, starp citu, atvedis no pilsētas vecenītei Zacharovnai jaunas brilles — vecajam viens stikls bijis saplīsis. Un es iedomājos, ka b. Andersons gan laikam to neizdarītu. Bet vēl...

III.

Mēs vēl neesam tik bagāti, lai visos tajos amatos, kuru izpildītājiem iznāk darīšanas ar lauksaimniecību, liktu strādāt lauksaimniecības speciālistiem. Mums viņu nav tik daudz. Bet ir pēdējais laiks prasīt, lai šie cilvēki mācītos lauksaimniecību un zinātu tās pamatus, jo ārīnē vēl nākas sastapties ar biedriem, kas gan sagrābstījuši vispārējās frazes, ka «mums jādara tas un tas», katrā gadījumā žonglē ar šīm frazēm, lai gan paši jēdz gaužām maz. Un tad bieži vien iznāk gandrīz tā kā tai slavenajai Marka Tvena stāstā par lauksaimniecības avizes rediģēšanu.

Rudeni mūsu republikas komjaunatnes organizācijas vadīšie darbinieki ieradās ekskursijā Rīgas rajona kolchozā «Mārupe». Apskatīja arī lopu novietnes. Pie govju kūts kāds no komjaunatnes lauku rajonu komitejas sekretariem jautāja kolchoza agronomam, ierindas komjauniešiem b. Strazdiņam:

— Kur jums tas konveijers? Vārbūt parādiēt mums to zaļo konveijeru!

Visiem kļuva ļoti nēerti. Agronomi atbildēja, lai turpmāk, pirms šādas jautājuma izvirza, labi padomā, citādi var nokļūt smieklīgā stāvoklī...

Bet šis pats sekretārs, cik viņš nav lēmumu sacerējis par lauksaimniecības jautājumiem, vārbūt pat par jauno agronomu darbu: paaugstināt līmeni, panākt krasu lūzum... Ar prāvu konstatējošo un vēl prāvāku lemjošo daļu. Tiesām, žēl to cilvēku, kam šie lēmumi bija jālasa.

Kādas rajona avīzes redaktors kaut kur pa ausu galam bija saklausījis, it kā salmus pirms izbarošanas lapiem nevajagot iepriekš apstrādāt, jo barības vielu ar to nekļūstot vairāk. Ja tā, tad tā — avīze par šo jautājumu nerakstīja, lai gan labākajos kolchozos salmus apstrādāja.

Beldzot redaktoram jautāja:

— Kāpēc tad tu ēd ceptu maizi? Var taču graudus tāpat pagrābt ar sauju un bērt mutē. Vai tad nav vien-

Viņš pakasīja pakausi.

— Vai tad rakstīt par salmiem?

Diemžēl, tas nav anekdots. Un, klausies, redaktor, ko tu ar šādām zināšanām lauksaimniecībā sava laikraksta slējās vari pateikt agronomiem? Ka zemē labi jāapstrādā, agri jāpēsē un laikā jānovāc raža? Bet Amerika jau vienreiz ir atklāta. Otrreiz to atklāt nav nekādas vajadzības.

Pagājušā gada vasarā Cesvaines rajona kolchoza «Lēpina celis» tās Padomni AINU Ezerlīci, kas ierīkošanās atbraukusi no kurstiem, kopā ar priekšsēdētāju izsauca uz rajona izp. komitejas sēdi. Kolchozā slikti veicās ar siena novākšanu. Kāds no sēdes dalībniekiem sāka «galvas marģāšanu»: jūs tur ar papīriem vien krāmējāties, nekā nedarāt, kantori vien sēdāt... Jāpiezīmē, ka šos pašus vārdus viņš teica arī citu kolchozu pārstāvjiem, kas atskatījās ārkā. Paskatījās pēdējā pārskatā un runāja.

Agronomi bija ļoti sāpīgi to dzirdēt. Pavasari bija jāpar 1000 hektāru zemes. Ko viņa darīja? Ne jau sēdēja kantori, bet tirumos nikni cinījās par pašu elementārāko agrotehnikas noteikumu izpildi. Kāroja ar traktoriem. Dibināja kārtību brigādēs. Aizgāja vienu dienu mazā gaismīnā pie brigadierā Ozola. Viņš gulēja. Viņa piecēla, lai iet brigādī vadīt. Otrā dienā atkārtotās tas pats. Kad agronome atnāca trešajā dienā, tāpat mazā gaismīnā, brigadiert vairs nevajadzēja modināt. Pats bija aizgājis uz tirumu. Tā gāja pa kolchozu!

Visiem zināmos vārdus, ka padomju cilvēku kultūras līmenis neizmērojami cēlies. Ielākoties parasts attiecināt tikai uz rakstniekiem un māksliniekiem, dibināt prasot no viņiem augstvērtīgus darbus. Taču tos vajadzētu atcerēties arī citu profesiju darbiniekiem un it īpaši tam biedram no Cesvaines. Agronomi, lai cik jauni viņi būtu, nav bērni, un ar viņiem var runāt vīrišķīgi, pieaugušu cilvēku nopietno valodu. Bet runāt vīrišķīgi nezinām sacīt rupjības. Tas apvaino cilvēka cieņu. Un, kā zināms, ar rupjībām arī stenu nevienam nav novācis.

Šis raksts ir aģārnī uzrakstīts, jo vispār pieņemts līdzīgs sacerējums būvēt pēc formulas: «Neraugoties uz zināmiem panākumiem, ir arī nopietni trūkumi». Šeit ir uzskaitīti tikai trūkumi, lai gan katram lasītājam zināmi teicami agronomi, zināmi lieliski cilvēki, kas viņiem palīdz darbā. Es nekad neaizmirsīšu to dzīlo mīlestību un cieņu, kādu tauta ielīta cīnītājiem Tēvijas kara frontēs. Tagad kara nav, bet pastāv komunisma celtniecības fronte, kur pašreiz visvairīgākajā iecirknī atrodas lauksaimniecības speciālisti. Ir jāciena viņu varonīgais, pašizliedzīgus darbs. Ir jāpanāk, lai viņi gūtu uzvaras pēc iespējas ātrāk un vieglāk. Tāpēc arī runa tikai par trūkumiem.

LIETUVIEŠŲ BALETA JAUNRADES UZVĀRA

No lietuviešu literatūras un mākslas dekādes Maskavā izdevotās literatūras un mākslas dekādes Maskavā lielu ievērojumu izpelnījās Lietuvas PSR Valsis operas un baleta teātra inscenētājs J. Juzējūna balets «Jūras krastā».

Lietuviešu literatūras un mākslas dekāde Maskavā lielu ievērojumu izpelnījās Lietuvas PSR Valsis operas un baleta teātra inscenētājs J. Juzējūna balets «Jūras krastā».

krastā». Sniedzam laikrakstā «Sovetskaja Kultura» leviēto recenziju par J. Juzējūna baleta «Jūras krastā» izrādi.

stāgāt pa mūsu zemi, viņa zaglīgās, slapstīgās kustības, netīrīgā āriene, noplūkušais izskats — tas viss sniedz mums nīkna, bet bojā ejai lemta ienaidniece tēlu. Izteiksmīgu komedijas tēlus — Pļaugu un viņa sievu — radījuši P. Baraviks un J. Jovaišaite. Pēdējam tikai nevajag aizrautes ar ārēji, groteskiem panēmieniem, kas īsti nelederas realistiskajā, lieguma un lakonisma ziņā cildenajā visas izrādes stilā.

Baleta leviādijuma pirmais, cēlens izveidots dzīvi un saistoši. Mūsu priekšā ir zvejnieku ciems. Zvejnieces lapa atklās: vecajam Narunam ir savas rūpes, viņš grib salabot kara laikā sapostīto laivu. Pēc tam seko zvejnieku priecīgā atgriešanās ar bagātu lomu, liksma ballē ar dejām, amizantie sarīņojumi, ko piedzīvo Vīts un Mīkls, kas abi lakstojas (un abi neveiksmīgi) ap meiteni ar aso mēli — Oni, komiskā kļūda starp rēķinveidi Pļaugu un viņa greizsirdīgo sievu. Jauniešu straujās dejas nomalna veco zvejnieku lēnā deja. Interesanti inscenēti šī deja. Tajā ir mierīga labesdriba un tādu cilvēku pašjāvīgā nosvērtība, kuri labi zina savu vērtību.

Pakāpeniski atklājas galveno varoņu raksturi. Caklā, domīgā Kaste gaida pārnākam no karadienesta savu iemīļoto Marju. Citi pārnāk, bet viņa vēl nav. Līriskas skumjas nepamet jaunavu. Bet brigadieris Jonis, kuru spārno jūrā gūtā panākumi, nekā negrib manīt. Viņš mīl Kastī, ar visu sirdi tiecas pēc tās, meklē iespēju atklāt savas jūtas, izdara to... un piedzīvo rūgtu vilšanos: Kaste mīl citu un paliks uzticīga tam. Bijušais budzis Krezs, kas ir zvejnieku kolchoza nīkns ienaidnieks, visu ievēro, viņš jau meklē nomaktajā Joni iespējamu sabiedroti. Vakara krēslā parādās bijušais gestapovietis Gusts, Kreza labā roka. Visbeidzot atgriežas dzimtajā malā arī Marjus. Pirmais cēlens beidzas ar Marjus un Kastes līrisku duetu, kurā muzika un deja savijņojoši attēlo prieku, ko nes piepildītās cerības.

Otrā cēlīna trijās ainās atklājas darba pamatkonflikts. Marjus organizē zvejniekus uzcelt jaunu zvejas kuģu piestātni. Tā jau ir gandrīz gatava, un augstu pār krastu kā lapa, kas norāda ceļu uz laimīgu nākotni, iedegas uzceltās būkas spuldze. Tagad zvejnieki neatmaldīsies jūrā: viņi vienmēr redzēs dzimtā cēma draudzīgo, aicinošo gaismu. Izsludina Marjus un Kastes derības. Vēl vienujāks kļūst, vēl vairāk cieš Jonis. Krezs uzkūda viņu sakīdoties ar Marju — brigadieris atsāks braukt jūrā. Starp kolektīvu un Joni rodas ass konflikts. (Zēl, ka tā attēlošanai inscenētāji nav

spējuši atrast izteiksmīgus dejas līdzekļus.) Kamēr Marjus ar brigadi atrodas jūrā, jaunavas gatavojas kāzām. Svinīgā un viļņīgā, dzeliskuma un brīnīšķīgas jaunavu skaudības apdvestā tradicionālā deja «Sadute» atgādina no smarīgiem lauku ziediem pītus vainagus, kas savijas un atraisās. Spilgtām krāsām šajos vainagos ievītas Ones un Kastes variācijas. Ciema ļaudis sanes līgavai dāvanas, ko tā ar patecību pieņem.

Lielisks muzikāls leviāds otrā cēlīna pēdējā ainā attēlo vētru jūrā. Šajā temperamentīgajā muzikā saklausāmi vēja auri, satrakotās jūras rēķona, sajūtams dramatisms cilvēku cīņā pret bargo stichiju. Izmisuma diktētā mēģinājumā kaitēt kolchozam un pazudināt jūrā esošos ļaudis Krezs un Gusts izdēž bāku. Par nozieguma nejausību liecinieku kļūst Jonis. Viņš dodas cīņā. Noziedznieku smagi ievainots, Jonis tomēr pagūst atkal iedzīvināt bāku uguni. No jūras pārbraukusi brigade, saskrējušie ciema iedzīvotāji atrod brigadierī miršam.

Pēdējais cēlens ir uzvarējušā darba svētki, zvejnieku ostas atklāšanas svētki. Ostā nostājušies ierindā jaunie zvejas traleri — brālīgo republiku dāvana lietuviešu zvejniekiem. Tapat svini arī Marjus un Kastes kāzas. Lietuviešu dejas, latviešu dejas, igauņu dejas, krievu dejas nomīl citā citu. Maģis, izjūsts adagio stāsta par Marjus un Kastes bezgalīgo laimi. Bet cīņa vēl nav galā. Krezs un Gusts izdara pēdējo mēģinājumu izjaukt kolchoza mierīgo dzīvi. Viņus atmako. Svinīgais fināls skan kā himna darbam, himna nākotnei.

Emocionālā, dramatiskā, savijņojošā J. Juzējūna muzika kļuva par pirmavotu uzveduma interesantajam choreogrāfiskajam atrisinājumam. PSRS Akadēmiskā Lielā teātra baletmeistara A. Mescerera un jaunā lietuviešu choreografa V. Grivickā (viņš ir arī baleta scenarija autors) radošā sadraudzība izrādījies ārkārtīgi ražena. Krievu klasiskā baleta labākās izpildījuma tradīcijas izrādē savijušās ar lietuviešu bagātīgo nacionālo dejas mākslu. Tiesa, šīs divas līnijas, divi principi ne jau visur ir organiski vienoti. Dažkārt tie mijas, dažkārt tie līdztekus. Šajā divu principu saskarē un savijumā atrasts daudz svaiga un interesanta. Te atrasts grauds, kas neapšaubāmi izveidos baleta teātra tālākās attīstības choreogrāfisko pamatu. Nevar taču ar panākumiem radīt uz baleta teātra skatuves mūsu laika biedru tautas pārstāvju tēlus, plaši neizmantojot tautas choreogrāfisko valodu.

Lietuviešu tautas dejas atspoguļojas nacionālā rakstura iezīmes: virsšķība, temperaments tā apvaldītājā, «ziemeļnieciskajā» izpaušmē, gaumes cildēnums, kas necieš nekā kļiedzoša, dzīves mīlestība un smalks humors, ko apdēvē līriskā domīgums. Visas šīs savdabīgas nacionālās īpatnības plaši atspoguļotas izrādē, kas ir bagātā ar tautas masu dejām, kuras piešķir baletam īpašu jaukumu, neatkārtojamo kolorītu.

Ievērojams cilenģi un raženi rezultātu ziņā ir inscenētāju centieni attēlot no divertismenta dejas tīrā, ar darbību nesaitītā veida. Kā pirmajā, tā arī tālākajos cēlīnos masu dejās iedauzīes sīzeta motīvi. Šajās dejās atklājas tas raksturīgās sadzīves detaļas, cilvēku atieksmes, viņu ieradumi, kas piešķir dzīves tīcāmību notiekošajam un kas nosaka raksturu īpatnības, tas ir, padara tos konkrētus, saprotamus, laikmetīgus. Ļoti labi ir tas, ka zvejnieku dzīves un sadzīves attēlojumu šasilda sīrsnīgs humors.

Laikmetīguma izjūta ir ļoti svarīga jaunā baleta īpašība. Muzikas un dejas skaistās vietas tajā pastāv ne jau sevis pēc, bet kā līdzeklis, lai izteiktu tautas darbību, cerības un centienus. Laikmetīgums lenāk šajā izrādē ne jau «no malas», ne jau mehāniski: tas rodas no paša baleta materiāla, no iecerētajiem raksturiem, viņu rīcības, viņu ideāliem un centieniem, no viņu kolektīvisma jūtām, vienotības cīņā un darbā.

Kā zināms, mēģinājumi atrisināt laikmetīguma tematu baletā nebūt ne vienmēr bijuši veiksmīgi. Tas fakts, ka uzvedumā «Jūras krastā» pamatos, galvenajos vīleņos to izdevies panākt, ir liels autoru un inscenētāju nopelns.

Tikai vietumis mākslinieciskās patieksības izjūta pametusi autorus. Piemēram, arteja priekšsēdētāja Bartkus tēls uzskatāms par meslu shēmai, kas prasā, lai darbā katrā ziņā būtu «vadības pārstāvis». Palicis bez jebkādam svarīgākam sīzētiskām, tāpat arī bez dejas funkcijām, Bartkus skatāms kā dekoratīvs un nevis no dzīves nācis tēls. Baleta dramaturģijā ir vēl arī citas vājas vietas. Mākslīga, maz attaisnota liekas Kreza un Gusta parādīšanās uz skatuves pēdējā cēlīnā. Dramaturģiskā un choreogrāfiskā ziņā vāji izveidoti otrās, trešās un ceturtais ainas fināli.

Taču tie visi ir tikai atsevišķi trūkumi. Mēs aizejam no izrādes spilgtu iespaidu pilni, būdami pateicīgi teātra kolektīvam par šodienas Lietuvas dzīves krāšņajām un patiešgājām ainām, veidoti atzīnīgus vārdus izpildītājiem. Marjus lomu tēlo G. Banis, Jona —

G. Kunavičius. Viņi ir apdāvināti un augtin augoši mākslinieki. Viņi pratuši ietvert savu varoņu tēlus miesā un asinīs, padarīt tos dzīvus un konkrētus. Lūk, pirmajā ainā uz skatuves strauji uzskrien no zvejas pārbraukšais Jonis. Viņš ir nerimtīgā trauksmē, visu laiku kustas. Viņa deja sajūtams jūras plāšums, bezgala dziļa mīlestība uz Kastī. Viegli, strauji leceņi, grūtu variāciju drošais izpildījums liecina par Kunavičius izcilajām tehniskajām iespējām. Labas ir arī viņa aktiera dotības. Mums paliek atmiņā Jona skumju pilnais skaistums, mūs savijņo viņa dvēseles apjukums, tāda cilvēka apjukums, kura lielā mīlestība palikusi bez atbildes. Tikai otrā ainā, kad pasludināta Marjus un Kastes saderināšanās, Kunavičius pārmerīgā ārējā ekspansivitātē nevis pastiprina, bet gan vājina viņa pārdzīvotāju dramatismu.

G. Banis radījis apvaldītāku un mierīgāka jauneklā tēlu. Aiz šīs atturības tajā pašā laikā sajūtams gribas spēks, neatlaidība, dzīves pieredze. Mākslinieks viscaur patiešīgi parāda savu varoņa maigo, lielo mīlestību uz Kastī.

T. Sventickaitis, kas tēlo Kastes lomu, īpaši atzīmējams un izceļams ir rokas — dzīvās, kustīgās, izteiksmīgās rokas. Noskatoties Kastes variācijās pirmajā cēlīnā, mums visu laiku nāca prātā lietuviešu skaistā tautas deja «Biezdingele» («Bezdeliga»), kurā rokām ir ļoti liela loma. Sventickaitis labāk padodas līriskie momenti viņas partijā. Spēcīgās dramatiskās epizodes viņai bieži vien priekrūst tehniskās drosmes un viegluma.

Dzīvās, nebedīgās un jautrās draiskules Ones tēlu radījuši R. Janavičute. Temperaments, tehnikas drošā pārvaldīšana dod viņai iespēju viegli un nepiespiesti izpildīt baletmeistara nospraustos uzdevumus. Spoži un aizraujoši jautri māksliniece izpilda dejas, kurās ietverti sīzētiski un rotājīgi momenti. Tāda, piemēram, ir deja trešajā ainā, kur Onē jociņi notēlo, kas gaida Kastī pēc apprecēšanās.

S. Bilija (Vīts), V. Brazdilis (Mīkls), A. Ružgaite (zvejniece Helena), solistes, kas tēlo Kastes un Ones draudzenes lomas, parādīja prasmi apvienot deju ar aktiera izteiksmību. Tā ir ļoti vērtīga īpašība. Tā piešķir dejai saturīgumu, pārdomātību, padara to iedarbīgu, ļauj dziļāk un ietekmīgāk atklāt uzveduma idejisko saturu un sīzeta attīstību.

Izrādē iepriecina pantomīmas izpildījuma kultura. Te vispirms gribas atzīmēt B. Kelbauskū budža Kreza lomā. Tāda cilvēka meimurojošā gaita, kurš nav drošs par savām tiesībām mierīgi

Inscentētāji tekļāvuši fināla ainā divas dejas («Kubillas» un «Gaidis») Lietuvas PSR Tautas dziesmu un deju ansambļa izpildījumā. Ansamblis dejo līriski, bet divu dažādu atšķirīgu kolektīvu mehāniska apvienošana uz skatuves pati par sevi ir apstrīdama: tā zināmā mērā traucē izrādes māksliniecisko vienotību.

Dekoratori J. Jankus un I. Surkevičius, tāpat kā kostīmu māksliniece R. Sonegallaitis, centušies piesātināt izrādi ar laikmetīguma noskaņu, atspoguļot radās jauncēsmes garu, kas raksturīgs ļaudīm mūsu zemē. Tas viņiem izdevies. Liekas gan, nav izdevies jūras priekšplāns. Smagie un lēnie viļņi, kas izveidoti ar galīgi novecojušas tehnikas palīdzību un vāji apgaismoti, nespēj radīt dzīvas un nemierīgas jūras stichijas iespaidu.

Dirģents R. Geņušs droši vada orķestri. Viņš smalki sajūt dejas muzikas īpatnības, temperamentīgi izsaka tās dramatismu un dziļi mākslinieciski — tās lielo melodisko liriku.

Balets «Jūras krastā» ir vēl viena liecība par to, ka brālīgajās republikās izauguši teicami baleta mākslinieki un komponisti. Tāpat kā Kara Karajeva «Septiņas diļļavas», J. Juzējūna balets «Jūras krastā» ir ne tikai liels lietuviešu, bet arī visas padomju muzikas kultūras sasniegums. Nav šaubu, baleta teātri plaši izmantos tā partitūru. Īpaši jāatzīmē tas apstāklis, ka savu uzdevumu ziņā grūti uzdevums radīts lietuviešu radošās jaunatnes spēkiem. Pēc J. Pakalpa pirmā nacionālā baleta «Līgava» V. Grivickis un J. Juzējūns spēruši lielu soli uz priekšu un parādījuši, ka lietuviešu baleta nākotne ir drošās rokās.

Visbeidzot, ir prieks redzēt lietuviešu baleta kolektīva izpildījuma kultūras straujo izaugsmi. Tas ir kā inscenētāju, tā arī teātra galvenā baletmeistara M. Moisejeva nopelns.

Uzveduma «Jūras krastā» rādīšana liecina, kādas lielas iespējas ir padomju choreogrāfijai. Gribas sīrsnīgi apsveikt sakarā ar gūtajiem panākumiem gan tā autorus, gan arī tā dalībniekus.

A. Solodovņikovs

Par komediju un smiekliem

P. PETERSONS

Pareizi saprotot tautas prasības un vajadzības, partijas pamudināti, rakstnieki ķēruseis pie satirisku komediju sacerēšanas. Smieklus šaltis teātru zālēs vēsti, ka autori sasniedz mērķi. Blakus satīrai, kura jau krietni pastēpusies, kautrā kā jaunākā masīna parādās arī līriskā komedija. Vārdus sakot, komedijas žanrs nostiprinās visā frontē, un vajag par šo žanru parunāt tuvāk.

Nevar mērit citādi kā ar smiekliem komedijas emocionālo iedarbi. Smieklis ir komedijai būtiski neatņemami. Smieklis var eksistēt arī citos žanros, bet komedijai bez smiekliem nav domājama. Kaut arī šī patiesība vea un vienkārša, tā jāatgādina, jo arvien vēl parādās mēģinājumi izgudrot tādu komediju, kurā smieklis būtu pēc iespējas mazāk.

Piemēram, uzgadās autoram lugu viena otra pasmieklīga vietīna — un vārdiņš «komedija» zem darba virsraksta jau apakšā. Bet arī tādās lugās, kas ar savu pamatnoskaņu tiešām ir īstas komedijas, bieži pagādās gan tēli, gan ainas, kas atšķaida labo kodolu un padzen smieklus. Te vispirms jārunā par tā dēvētā pozitīvā personāža attieksmi pret smiekliem un smieklīgo.

Lūk — inženieris Kočubejs V. Mīnko popularajā komedijā «Nenosaukti uzvārdus». Otrā cēlīna 2. ainā, kad visai zālei sen kļuvis skaidrs, ka Poema nav viņa «īstā», Kočubejs to konstatē pamācošās, pat pārgudrās frazēs, ar karepīnisku sausumu analizēdams savu kādreizējo iemīlēšanos un tagadējo vilšanās. Trūkst vienīgi skatāmo kauliņu Poemas negatīvu sumēša

na! Un tas viss aiz bažām, vai tikai neattapīgais skatītājs no Poemas iztūrešanās vien spēš aptvert, ka izlūzinātā un patmīlīgā meitene ir tiešām tāda, kāda viņa ir.

Kočubejs komentē smieklīgo un neļauj par to smieties. Bet smieklis un nevis sāļa morale ir galvenais līdzeklis negatīvā atmāskošanā komedijās. Kočubejam trūkst asprātības — lūk, viņa vājumā! Viņš runā it kā pēc iepriekš sagatavotām tezēm, neatkarīgi no pašreizējās situācijas, neatkarīgi no Poemas atbildēm. Viņam trūkst savas partnera izjūtas, tāpat arī — humora izjūtas.

Bet izrādās, ka var arī citādi. Piemēram, partijas komitejas sekretārs Levanovičs K. Krapivas komedijā «Kas smejas pēdējais». Labi zināms, kas slēpjas aiz Gorlochvatska un viņa «zinātniskā» referāta, Levanovičs itin mierīgi ļauj afeistam nolāst šo savārstījumu, ļauj viņam — atmāskot pašam sevi. Skatītājs krietnā vien izsmiejas par referāta ietvertajām nejdzībām. Bet kad nu gala vārdā jārunā Levanovičam, viņš nesāk vis gudri pamācīt publiku. Nē. Viņš turpina spēlēt uz tās pašas — smieklu sprāguma uzvilktās komedijas stīgas. Asprātīgi manevrējot ar Gorlochvatska izteicieniem, Levanovičs parāda, ka referātā minētais «cūkum grandiosum» ir pats referents. Levanoviča rīcība un vārdi dzimst dotājos apstākļos. Komedija turpinās.

Sēit tūdaļ pacelās jautājums par

komedijas vienotē stilu. Nedrīkst mazināt smieklu spriegumu pozitīvās personas uzstāšanās laikā. Pretējā gadījumā rodas līdzīga sajūta, kādu katrs būs piedzīvojis, klausoties patafona, kuram pēkšņi atslābst atspere. Kaut ko tamlīdzīgu panāk komedioģrafi, levedot savos darbos dramatisku nopūtu pilnās disonanses. Bet ir ziņas, ka stilā vienots darbs kļūst arī idejiski iedarbīgāks.

Šis jautājums skar ne tikai autorus, bet jo sevišķi — izpildītājus. Noskaidroties izrādē «Kas smejas pēdējais» Akadēmiskajā Dramas teātri, redzam, ka J. Kublītis visai nopietno Levanoviča tēlu prātis veidot arī vieglu un patīkamu humora izjūtu, ko nevar teikt par R. Zandersona tēlojumu Kočubeja lomā.

Smieklis un smieklīgais var kalpot ne tikai negatīvu atsegšanai un naidīga pretspara pamudināšanai pret tām, bet arī siltu draudzības saīšu radīšanai, ledomāsimies pasvēšus ļaudis, kas sastopas vienuviet atpūtā vai darbā. Neatbības sajūta, runas nevedas... tāds parasti ir sākums. Bet — pirmās jocīgais atgadījums viņu vidū, pirmie smieklis — un šī ļaužu kopa jūtas jau kā senī draugi. Viscienijamākais cilvēks pārlauzis bijīgās klusēšanas loku, kas viņu dažkārt šķir no apkārtējiem. Ja nejausi izdotos uzskatīt humora dzirksti. Lūk, par ko vēl ļoti maz domā komediju rakstnieki un arī aktieri, izvēloties tēlošanas līdzekļus. Te jārunā par veselu novārtā atstātu komedijas žanru padomju dramaturģijā, proti — par līrisko komediju.

Labs šī žanra paraugs ir M. Baratašvili komedija «Spāritē», kuru pašlaik izrāda Dailes teātris. Nav noliedzams, ka «Spāritē» tieši tās optimisms un ar to saistītie liksmie, gaišie smieklis ir pašas lielākās vērtības.

Pareizi ir sacīts, ka padomju komedijai ir svešs tukšs smieklis, smieklis smieklu dēļ. Bet, dzēnoties pēc «iepildītiem» smiekliem, mūsu komedija draud ieiet otrā galējībā, aizmirstot, ka bez dzelīgiem, atmāskojošiem un izzobojošiem smiekliem eksistē arī liksmi, gaiši un labi smieklis, kuras raisot cilvēki kļūst nevis pretīgi, bet mīļi un tuvi.

Pie izzobojšanas autori ķeras biežāk nekā pie līriskās komedijas mēģinājumiem, gluži vienkārsī tāpēc, ka satīrēšanai pie mums jau izstrādājušies zināmi priekšraksti, pat zināma izsmiejamu personu nomenklatura. Direktors — snaudulis, priekšnieks, kas necieš kritiku, arteja priekšsēdētājs, kas baldās zaudēt autoritāti, direktors, kas kārs uz glaimiem... iznaktu pagārš saraksts. Un vajadzīgs saraksts, jo snauduli un glaimuļi ir tiešām jāparāda. Nelai me vienīgi tā, ka viņus bieži rāda, bet ne katreiz parāda.

Mūsu vienlēciena komedijās itin bieži jāsasit ar zīmīgu parādību — autori, cenšoties atsegt mūsu dzīves negatīvas, nomīzo tās, abstrahē, attīra no dzīvās vielas. Šo darbu lappuses tiešām sastopam direktoru, kas bēg no kritikas kā no uguns, sastopam arī glaimotāju, un beigās kāds pat nosaka: «Jūs baldāties zaudēt savu autoritāti!» Taču smieklis nenāk. Nav augnes, kur tiem uzdīgt, ir tikai apsmielamā parādība — kaila un atbilsta. Pastāv uzskats, ka nomīzoti augļi zaudējot lielāko daļu savu vitamīnu. Gluži tas

pats notiek ar abstrahētiem tēliem — tiem nav to «vitamīnu», kuras uzņemot cilvēks sāk smieties.

Kā trūkst šiem nomīzotajiem tēliem? Detaļu, dzīvē novērotu, sīku, bet jūtīgi atlasītu lietīņu. Smejas nevis par smieklīgo vispār, bet par atsevišķiem sīkumiem, ar kuriem apaudzīs smieklīgais un kuros tas izpaužas. Ja nebūs šo dzīvo šūnu, pats neatlaidīgākais nolūks radīt smieklus nerealizēties. Smieklis nevar būt abstrakts. Smieklīgo nevar konstruēt.

Runājot par satīru, nepareizi būtu prasīt, lai tā allaž raisītu vienīgi smieklus. Tā var rosināt arī citādas nokrāsas emocionālas reakcijas — no gluži sīkas, iekšējai kņudēšanai līdzīgas neērtības sajūtas līdz riebūmam. Un lūgas, kurās satīra pārsvarā, raisa sašutumu un nīcinājumu, nebūtu piekaitāmas vairs komedijas žanram, bet drīzāk gan satiriskai dramai. Tāda, piemēram, ir A. Jakobsona «Sakall» (autora apzīmējuma — dramatiska satīra). Šī žanra spilgtā paraugs latviešu literatūrā ir Andreja Upīša trāģikomedija «Ziedošais tukšnesis».

Satīra ar savām iespējām mūs vienā nozarojumā izved ārā no komedijas žanra. Bet komedijā noteicošie ir smieklis. Un kaut arī smiekliem ir daudz dažādu nokrāsu un pakāpju — no ironiska smīna līdz asarām — un kaut arī pašus smieklus vajag dalīt pēc raksturiem un temperamenta, tad tomēr ar smiekliem kā ap centru grupēties tās emocionālās iedarbības plašais diapazons, kuru rosināt ir katrā komediografa uzdevums, un arī katrā aktiera uzdevums, ja viņam laba komedijā iedalīta loma.

Turpinājums 4. lapa pusē

Kārlim Krauliņam piecdesmit gadu

JANIS NIEDRE

19. martā latviešu padomju literatūras kritiķim, zinātniekam un pedagogam Kārlim Krauliņam apritēja mūža gadu piecdesmiti.

Kā Valmieras apkārtnes (bijušā Kocēnu pagasta) zemnieka — māju rentnieka dēls Kārlis Krauliņš nodzīvo lauku dzīves atmosfērā savu bērnību, pārdzīvo pirmo pasaules karu, Oktobra revolūciju, pirmās Padomju Latvijas krišanu. Atrazdamies Valmieras ģimnazijas pēdējā klasē, buržuāziskās Latvijas apstākļos, sadraudzēdamies ar progresīvi domājošiem skolēniem, lasīdams uz Padomju Savienību aizbraukušā brāļa atstātās grāmatas, viņš sāk pievērsties pastāvošās sabiedriskās iekārtas kritikas jautājumiem. Viņš skolnieku pulciņā nolasa vairākus referātus par sabiedriskiem tematiem. Izākumā — policijas «apciemojums», «aizliegtās literatūras» konfiskācija un bezmaz — pārdrošnieka izslēgšana no ģimnazijas. Straujajam jaunietim ar to dota barga mācība; buržuāziskā valstī skolā mācīties drīkst tikai tas, kas neinteresējas par tādām jautājumiem. Turpmāk ilgāku laiku Kārlis Krauliņš arī cenšas turēties sāpus no tā, kas varētu kļūt kavēklis izglītības ieguvei. Ģimnaziju pabeidzis, K. Krauliņš sāk studēt Latvijas universitatē filoloģiju un filozofiju, lasa profesoru ieteiktās Platona, Kanta un citu idealistu grāmatas un arī mēģina rakstīt pats par tiem. Pēdīgi 1928. gadā akadēmiskā izglītība iegūta. Bet izrādās — ar to nekas nav sasniegts. Noskaidrojās: buržuāziskajā valstī «visu vērtēt un pārvērtēt» (K. Krauliņa formulējums) drīkst vienīgi īsti, graduēti zinātnieki. Nu Kārlis Krauliņš cenšas izstrādāt disertāciju, iegūt tiesības lasīt augstskolā lekcijas. Viņš atkal lasa idealistiskos filozofus, raksta par tiem un pelna maizi, strādādams par skolotāju ģimnazijās. Disertāciju Krauliņš gan uzraksta, bet aizstāvēšanā buržuāziskie zinātniskās padomes locekļi to tomēr izbalso.

Disertācijas autors, redziet, bija uzdrošinājies pasacīt, ka buržuāziskajā sabiedrībā īsta, cilvēcīga morale nav iespējama (kaut gan nepasaka, kādai tieši tai jābūt).

Pēc tam un sevišķi pēc Latvijas notikušā Ulmana kļieš fašistiskā apvērsuma 1934. gadā Kārlis Krauliņš vairs nespēj noturēties, neinteresēties par tādām jautājumiem, par kādiem viņu Valmierā pirms gadiem gandrīz vai arestēja. Krauliņš sāk vērtīgi lasīt marksistisko literatūru, viņš iepazīstas ar revolucionāriem un 1936. gadā jau ir iesaistījies nelegālā komunistiskā izdevuma «Sarkanā palīdzība» tipografijas darbā. 1937. gada pašajos revolucionāru arestos buržuāziskās Latvijas politiskā pārvalde apcietina arī K. Krauliņu, bet pierādījumu trūkuma dēļ pēc 6 nedēļām atbrīvo. Saprotams, ja ģimnazijas skolotājs ir kādu

laiku atradies politiskās policijas apsardzībā, viņam pedagoga darbs tā sauktajā «brīvajā» Latvijā ir liegts. Un līdz pat 1940. gada jūnijam, līdz padomju varas nodibināšanai Kārlis Krauliņš dzīvo uz laukiem, raksta un iespējamības robežās publicē grāmatas

par psiholoģijas un tamlīdzīgiem jautājumiem. Tai pašā laikā marksisma teorijas studēšana viņam jau ir kļuvusi par dzīves nepieciešamību.

Padomju vara 1940. un 1941. gadā atrasa Kārļa Krauliņa radošos spēkus. Viņš vada pirmo jaunatnes rakstu apgādniecību Latvijas Valsts izdevniecībā, darbojas Latvijas Padomju rakstnieku savienībā, publicē rakstus, kuros sumina darba cilvēka atbrīvošanu no kapitalistiskās eksploatacijas, sniedz apceres par literatūras zinātnes jautājumiem.

Skarbajos Lielā Tēvijas kara gados Kārlis Krauliņš ir tur, kur atrodas labākie padomju zemes cilvēki — Padomju Armijas rindās, kur cīnās pret fašistiskajiem iebrucējiem. Latviešu strēlnieku divīzijā K. Krauliņš kļūst Komunistiskās partijas biedrs, solo-dams latviešu strēlnieku kaujas ierindā, viņš kļūst literāts cīnītājs: avīzē «Latviešu Strēlnieks» Kārlis Krauliņš līdz ar citiem latviešu rakstniekiem izkopj korespondenci, aprakstus un tēlojumus par asu kaujas ieroci. Kara laikā sarakstītie labākie K. Krauliņa apraksti un tēlojumi ievietoti krājumos «Kauju avangardā» un «Gvardes ceļš». Vienlaicīgi gādādams, lai evakuēto bērniem būtu pirmās mācības

grāmatas, K. Krauliņš frontes apstākļos sastāda «Ābeci», kas izdota pavisam 3 izdevumos.

1944. gadā, pēc Rīgas atbrīvošanas, Kārlis Krauliņu izvirza Rakstnieku savienības atbildīgā valdes sekretara amatā. Uz viņa pleciem gulstas liels mūsu rakstniecības kadru organizēšanas darbs pirmajos pēckara gados. Un ne tikai tas. Isā laikā republikā rakstniekiem un literatūras pētniekiem jāveic literārā mantojuma pārvērtēšana, jāpalīdz augstskolu mācības spēkiem un skolotājiem zinātniskā latviešu un PSRS tautu literatūras studēšanā, jārealizē partijas direktīvas par literatūras kritikas izvērsanu. Ļoti daudz jautājums literatūras vērtēšanā un interpretācijā Kārlis Krauliņš spers pirmos soļus mūsu republikā. Rosīgi viņš strādā arī kā Latvijas Valsts universitātes docents (kopš 1945. gada) un ZA Valodas un literatūras institūta vadošs darbinieks (līdz 1951. gadam). Pēckara gados Kārlis Krauliņš publicē vairākas plašas apceres par Tautas dzejnieku Jāni Sudrabkalnu (1945.), par Tautas dzejnieku Raini (1945.), par Tautas rakstnieku Andreju Upiti, par rietumu progresīvo literatūru, kritikas par latviešu padomju rakstnieku grāmatām, apceres par realismu, literatūras teorijas jautājumiem. Viņš raksta par latviešu literatūru arī PSRS centrālajos izdevumos. Dažkārt, kā jau pirmajos šāda rakstura darbos mūsu literatūrā, Kārļa Krauliņa apcerēs ne viss sacītais turpmāk izrādījies patieksams, taču viņa raksti allaž bijuši ierosinoši visai latviešu padomju literatūras dzīvei. Īpaši nozīmīgu darbu K. Krauliņš veicis, strādādams pie Tautas dzejnieka J. Raiņa daļrādes un dzīves apcerēšanas. Kaut arī šai laukā vietumis vajadzīgi korektīvi, viņa plašie komentāri J. Raiņa Kopotajiem rakstiem (sākot ar VI sējumu), viņa grāmata par J. Raiņa dzīvi un darbību 1865.—1903. gadu periodā — ir darbi, kas paliek mūsu literatūras pētniecības aktivā. Tāpat arī plašā apcere, kas ievada Raiņa darbu izlases krājumu krievu valodā. Savā literatūrkritikā darbā K. Krauliņš vienmēr centies turēties kaujinieciskās pozīcijās, viņam tāls objektivistiskais literatūras vērtējuma skatījums, viņa darbi bagāti faktiem un jauniem materiāliem.

Pašlaik Kārlis Krauliņš strādā pie kritiski biogrāfiskiem apcerējumiem par J. Raiņu un par Andreju Upiti, kurus publicēs krievu valodā Maskavā. Drīzumā iznāks viņa monogrāfija par Tautas rakstnieku Vili Lāci.

Kārlis Krauliņš aizvada 50. mūža gadu pašā spēku briedumā. Viņš daudz mācījies, apsvēris, pārvērtējis, uzziņājis. Tādējādi Kārļa Krauliņa nākamais darba posms solās kļūt vēl ražīgāks un lielam sasniegumiem bagātāks.

Rīgā viesojas Pleskavas teātris

A. S. Puškina vārdā nosauktais Pleskavas apgabala krievu dramatisks teātris Rīgā viesojas jau otro reizi, gūdam rīdziniekos dzīvu atsaucību. Šoreiz viesizrāžu repertuārā — V. Majakovska luga «Pirts», V. Rozova «Dzīves lappuse», V. Višņevska «Optimistiskā trāģedija», I. Popova «Ģimene», B. Sova «Pigmaliions» un Lope de Vegas «Atjautīgā mīlēta». Izrādes liecina, ka saliedētais teātra ansamblis spēj veikt lielus un atbildīgus jaunrades uzdevumus.

Viesizrāžu laikā pleskavieši iepazīstas arī ar Rīgas teātru sasniegumiem. Viņi jau noskatījušies S. Prokofjeva baletus «Romeo un Džuljeta» un «Pelnrušķīte» LPSR Valsts operas un baleta teātri; V. Sekspira «Romeo un Džuljetu», M. Saltikova-Scedrina «Enas» Dailes teātri; A. Upiņa «Peldētāju Zuzannu» Krievu dramatisks teātri. Pleskavas mākslinieki apmeklēja arī Rīgas muzejus.

Arpus viesizrāžu Apgabala Virsnieku nama zālē teātra kolektīvs sniedza šefības izrādē latviešu karavīru vienībai — L. Ošapina lugu «Tava personīgā lieta».

Augšējā attēla: skats no V. Višņevska «Optimistiskās trāģedijas» 3. cēliona. **Apakšējā attēla:** skats no V. Majakovska «Pirts» uzveduma. **Pa kreisi** — KPFSR Nopelniem bagātais mākslinieks N. Vinogradovs Ivana Ivanoviča lomā, **pa labi** — aktieris L. Kuklins Pobedonosikova lomā.

Turpinājums no 3. lappuses

Aktiera māksla jautājums par smiekliem ir reizē arī jautājums par patiesību tēlojumu. Smieklus nevar ienesēt, tos nevar arī nospēlēt. Smieklis var būt vienīgi dabiska atsaucē, kas uz pašas skatuves ir dabisks un nepiespiests.

Taču ne katrā gadījumā smieklus var uzlikt par aktiera spēles patiesuma mērķi. Bieži vien publika smejas aiz inerces arī tad, kad aktieris jau pametis patiesību un traucas vilinošajā uzspēles lomā. Smej arī par aktiera kļūmēm, smeja, ja tas, piemēram, pakļūp nopietna skata laikā. Tā, protams, ir tirā nejaušība. Ļaunāk ir tad, kad aktieris šādas «kļūpienas» meklē apzinīgi, meklē īpatas un smieklīgas, bet patiesībā kroplis intonācijas tur, kur tas nevar tikt galā ar skatu īsto saturu. Tad rodas tā saucamie «smieklī nevēlētā».

Uz traukšanos pāri bīstamai līnijai aktieris visvairāk pavedina tie smieklis, kas zālē vēl skan aiz inerces tad, kad lielākajai daļai publikas patiesībā vairs smieklis nenāk, bet tie vienkārši turpinās uz iepriekš panāktā efekta pamata. Šo procesu aktieri bieži neizšķir un tāpēc «inerces smieklis» tiem liek domāt, ka arī pār strīpu pārspēltais vēl ir labs un publikai vajadzīgs. Ļaunākas par šādu aizraušanos ir aktieru pūles radīt smieklus aiz bailēm, ka varētu kļūt par aktieri nesmieta. Tas notiek tad, kad aktieris neuzticas komiskajai vielai.

Veidojot estrādes brigādi Filharmonijā, nācās sastapties ar aktieri A. Pilēgi, kas lielās bailēs, ka publika par viņu varētu arī nesmieta, pārsātināja pēldokomisku izākstīšanos un saspēlētām balsis intonācijām jebkuru viņam

uzticētu posmu konferansa intermedijā vai satiriskā fabulā, tādā ceļā sabojādams ne vienu vien estrādes asprātību. Lūk, tieši estrādnieka, konferansa žanrs, kas latviešu skatuves mākslā vēl gauži neizkopts, prasa no aktiera vislielāko uzmanību, atturību un cieņu uz savu publiku.

Sargposteni par to, lai šādi smieklīgā izkropojumi nepārādītos, sargposteni par smieklu tīrību jāstāvē režisoram. Un tas panākams kā iestudēšanas laikā, tā arī vēlāk — kontrolējot izrādes. Šī cīņa nav nemaz tik viegla. Bieži vien režisors paliek zaudētais, jo ir aktieri, kuri iedomājas, ka ar aizrādījumiem par mēra sajūtu režisors grib aktierim nodarīt ko ļaunu, grib atņemt viņam kādu spilgtu krāsu, laupīt iespēju izcelties publikas priekšā. Te jāšķiras nopietnam sevis audzināšanas darbam, savu mākslinieka uzskatu padziļināšanai.

Sarežģītāka par iepriekš minēto atklāto komiku ir potenciālā komika un tās atsegšana, jo tā slēpjas dziļāk lugas materiālā. Ja atklātās komikas dialogam vai situācijai bieži vien var būt patstāvīga joka raksturs, tad potenciālā komika nekad nav atrisināma ārpus visa mākslas darba. Tā saskaņā tikai noteiktā ainu secībā un ciešā kopsakarā ar visu komedijas tēlu sistēmu.

Aplūkosim tādu lielisku tēlu kā Jepichodovu A. Čehova komedijā «Krišu dārzs». Ka Jēpichodovs ar savām neveiksmēm ir komiska figura, to var pateikt, arī pārvēršot komediju. Bet uz skatuves šī komika nedodas vis tik viegli rokā. Ceļš pie šīs Čehoviskās komikas ved vienīgi caur raksturu. Ja aktieris savu mākslinieka acu priekšā kā dzīvu neredzēs

doto tēlu, viņa valbistus, roku un kāju kustības, ja viņš šī cilvēka gaitām, likstām un visai viņa dzīves uzvertnei nenotīcēs ar visdziļāko sirds patiesumu, šādā lomā paslēptās komikas potences paliks neizmestas.

Lūk, Jēpichodovs saka kalponei Duņšai: «...Taču, zināms, ja paskatās no viedokļa, tad jūs, atļaušos tā izsacīties, atvainojiet par vaļsirdību, pilnīgi esat noveduši mani garastāvoklī. Es pazīstu savu Fortunu, katru dienu ar mani notiek kaut kāda nelaime, un ar to jau sen esmu apradis, tā ka ar smaidu uz lūpām skatos savā liktenī. Jūs man devāt vārdu, un kaut gan es...» — Duņša atbild: «Lūdzu parunāsimies vēlāk, bet tagad lieciet mani mierā. Tagad es sapņoju.» Norunājot šo tekstus ar ārēju un it kā Jēpichodovs nevarības pilnu ākstību Smiesies jau. Bet ne par norietošās vecās pasaules pretrunu tirdīto cilvēku Jēpichodovu, ne par to, kā viņš uzrunā savu iecerēto, bet gan par kaut ko jocīgu — atrautu no visa šī satura, par joku joku pēc. Un jāsapina, ka, neraugoties uz labām komikā dotībām, it kā šādā virzienā Jēpichodova lomu risina K. Sebris Akademiskajā Dramas teātri.

Bet, ja ar šiem pašiem visai vienkrāšiem vārdiem Jēpichodovs ar nopietnību, kāda cilvēkam var piemist tikai īsi pirms nāves, centīsies pārliecināt Duņšu, ka viņa tam nepieciešama, argumentējot šo nepieciešamību ar to, ka Duņša, lūk, viņu noveduši «garastāvoklī» un pie tam pierādīt, ka viņa nelāgā «Fortuna» nemaz nav tik nelāga, ja pie tās pferod... un ja visu to izdaris ar vismaigāko pašāvēību saviem spēkiem un visnešaubīgāko ticību savai uzvarai pār Duņšas sirdi, — tad šai nelielajā skatīņā dzims gluži jauna

komika, kuru uz skatuves izraisīs tās pretstats — Jēpichodova trāģika. Līdz ar to atklāsies arī Jēpichodova un visas viņa apkārtnes nožēlojamā nevarība. Lai visu to panāktu, jārada tāds pats iespaids par Jēpichodovu arī citos viņa skatos, jāveido vienota tēla darbības līnija. Tad smalkās komikas dzirksts parlēks no skata uz skatu un uzzibsnīs arvien spožāk.

Un vēl kas! Ir jārada šādi iekšēji komiski labvēlīgi noskaņojumi visā izrādē. Jāsaka, ka ar teoretiski pareizu, bet pārāk tīšu visa komiskā un paradoksalā akcentēšanu no režisora A. Leļmaņa puses «Krišu dārza» izrādē Akademiskajā Dramas teātri bieži vien tiek pārrauti dzīvie audi atsevišķu skatu starpā. No Sarlotas tēla, piemēram, atmiņā uzpeld vienīgi viņas tērps un maska — bāls pēc neilga laika vairs neatceramies.

Gluži tāpat kā smieklīgo nevar konstruēt, to nevar arī saglabāt, konservēt no izrādes uz izrādi ar vieniem un tiem pašiem, kaut arī sākumā labi izvēlētiem, izteiksmes līdzekļiem. Bet mēģinājumi konservēt smieklīgo ir viens no smieklu izkropojšanas veidiem, ko bieži jo bieži vēl pielieto aktieri.

Ar smieklu konservēšanas paņēmieni sastopamies arī «Spārītes» izrādē. To pamatotī pārmēti gan kritiķi, gan arī skatītāji pārrunās. V. Gribača, tēlojot Spārīti, I cēlienā vairākkārt draiskulīgi un neuzmanīgi rīkojas ar savām lietām — grāmatām, apģērbiem, tā ļoti labi raksturodama izlutināto meiteni. Daudzās šādās vietās zālē ieskaņas smieklis — taču laikam šo negaciju atmākslojoši smieklis. Bet ne katrreiz! Piemēram, steigā meklējot pasūtāmo

grāmatu sarakstu, no ceļa somas sāk līdot kleitas un citi apģērbi. Ļoti labi. Pirmajā reizē, kad šī izdarība dzima, aktīsi pie tās noveda iekšējā nepieciešamība. Iepriekš uzņemtais darbošanās ritms, spītīgā vēlēšanās pierādīt tēvam, ka viss paņemts līdzīk aizmirst visu citu un cīņīgi meklēt sarakstu. Dabiski, ka drēbes lido pa gaisu. Bet publikas smieklis lika aktīsei nokonservēt šo vietu savā apziņā. Nākamajā izrādē viņa bez dedzības un gribas, jau droša par panākumiem, attiecīgajā vietā sāk mēģināt apģērbus. Izmet vienu — nevienš vēl nesmejas. Kas tad nu? Un sāk līdot no čemodāna viss tā saturs. — Es jūs piespiedīšu smieties, jo kāpēc gan jūs smējāties iepriekšējā izrādē! — tā kļūst par vienu aktīses iekšējo darbību šīs epizodes laikā. Dabiski, ka smieklis, kuri šādas darbības rezultātā torrēr izraisās — ir smieklis smieklu pēc, nesaturīgi.

Gluži līdzīga tieksme — vienreiz radoši uztvertu detaļu saglabāt nākamajā izrādē un laist to klajā bez iekšēja pamatojuma — novedusi arī Sandro lomas tēlotāju V. Skulmi pie vairākiem pārspēlējumiem, kas vairs neatbilst līriskās komedijas žanram. Taču liekas, ka arī nevienā citā komedijas žanrā nav vietas paņēmieniem, kuri nebūs dzimuši kā tēla iekšējās darbības loģisks turpinājums.

Liekot lietā aktiera iekšējo tehniku, raisīt istus kā dzēlīgus, tā arī sirsnīgus smieklus, izsmelt tās potenciālās iespējas, kas slēpjas katrā labā komedijā, — tas ir uzdevums, kuru veicot mēs radīsim emocionāli fedarbīgas un spilgtas, mūsu šīsdienas dzīves ritmam un skatītāja prasībām atbilstošas teātra izrādes.

Pirmizrādes Rīgas teatros

Dalles teatru notikusi A. Vilka un M. Zuntnera lugas «Skabargas» pirmizrāde. Attēlā: 3. cēllena skats, Dagmaras lomā — Alma Abele, Alkšņa lomā — Luījs Smits un Rasmus lomā — Vija Artmane.

V. Lavrentjeva uzņ.

Skats no V. Bogačenkova lugas «Lolotie vārdi» iestudējuma Jaunatnes teatrī. Attēlā: H. Velze (Vlase) un E. Liepiņš (Māriks).

J. Krivtina uzņ.

Jaunas filmas

„UGUNIS PĀR UPI“

Ar rītdienu Rīgas kinoteatros demonstrēs mākslas filmu «Uguns pār upi», ko uzņēmusi M. Gorkija vārdā nosauktā Maskavas kinostudija. Scenarija autors G. Grebners par pamatu filmai ņēmis N. Dubova stāstu, kurā risināta ļoti svarīga tēma — bērna apzinīguma un rakstura veidošanās. Mazie skatītāji iepazīsies ar filmas varoņiem, Kijevas skolnieku Kostju Golovanovu, redzēs, kā viņš, vasaras brīvdienas pavadīdams nelielā ciematā Dņepras krastā, atrazdamies vienkāršu darbu mīlošu padomju cilvēku vidū, sāk saprast savus trūkumus un cenšas sevi iedzīvināt tādas cildenas rakstura īpašības kā vienkāršība, darba mīlestība un virsīgums.

Pēdējā laikā redzētās bērnu filmas, kā, piemēram: «Cuks un Geks», «Ajoša Ptīcins veido raksturu», bet jo sevišķi «Uguns pār upi» mūs iepriecina ar to, ka padomju kinematogrāfijas meistari prot atrast un atrod talantīgus mazos filmu aktierus, kuri režisoru-pedagogu vadībā gūst tādas sekmes, ka viņu sniegums ir līdzvērtīgs pieau-

gušo partneru — profesionālo aktieru mākslai. Spilgts apliecinājums tam ir Ninas Sorinas virtuozais tēlojums Nuras lomā. Tas pats attiecināms arī uz Valeriju Pastuchu, kas tēlo pašu Kostju, Sašu Kopelevu (Miša), Fedju Severinu (Fimoša) un vēl gluži maziņo Lošu Kozlovski (Jegorka). Panākta ne vien liela patiesības sajūta, bet arī izveidoti spilgti, dziļi tverti padomju bērnu raksturi.

Filmā darbība noris brīnišķīgi skaistas dabas fonā. Kostja Golovanovs, kas ar visu sirdi alkst neparastu notikumu un romantikas, nonāk tieši tādos apstākļos. Te ir viss — ūdeņi, kalni, meža biežokņi. Kopā ar filmas inscenētājiem operators B. Monastirskis devis filmai daudz savdabīgi un meistariiski uzņemtu kadru, kas vēl vairāk pastiprina filmas gaišo izskaņu. To pašu var teikt arī par A. Liepiņa komponēto muziku.

Filma «Uguns pār upi» ir mūsu kinomākslas jauna radoša uzvara un liels ieguvums visai padomju bērnu saimei.

A. Sondors

Mačs par pasaules čempiona nosaukumu šachā

Sogad paredzētas daudzas svarīgas un interesantas šacha sacensības. No tām visnozīmīgākās ir divas: rudenī Buenosairesā — XI starptautiskajā šacha komandu turnīrā padomju šachisti aizstāvēs savu pasaules čempiona nosaukumu; no 16. marta līdz 11. maijam Maskavā — pasaules čempions šachā M. Botvinniks aizstāvēs savu titulu mačā ar starptautisko lielmeistaru V. Smislovu.

Rudens vēl tālu. Pašreiz visas šacha pasaules uzmanības centrā izvirzījies uzsāktais Botvinnika un Smislova mačs. Kas tanī sagaidāms? Kādus pārņemumus var izvirzīt par iespējamām rezultātiem? Pirmajās partijās panākumus guvis Botvinniks. Bet kā veiksies tālāk?

Michaills Botvinniks dzimis 1911. gadā, tātad pašreiz viņam ir 43 gadi. Šachu spēlēt viņš iemācījās 12 gadu vecumā; par meistaru kļuva, kad viņam bija 16 gadi. Tanī laikā Vasilijs Smislovs bija tikko iemācījies šachu spēlēt. Viņš dzimis 1921. gadā. 1938. gadā 17 gadu vecumā Smislovs izcīnīja meistara titulu. Tad Botvinniks jau kā lielmeistars bija ne tikai pāvēris ceļu padomju šacha skolas panākumiem visā pasaulē, bet arī apstiprinājis tās pārkumu.

Kad 1948. gadā starptautiskajā mačā turnīrā Botvinniks kļuva pasaules čempions, Smislovs jau viņam sekoja tieši pa pēdām, iegūdam 2. vietu.

Botvinniks pirms tam bija kļuvis par tehnisko zinātņu kandidātu. Viņa ciešākā pārliecība ir, ka profesionāls šacha meistars ir vienpusīgs un nekad nevar sasniegt jaunrades visaugstākos kalngalus.

Tiem, kas Botvinniku pazīst pavisam, šķiet, ka viņš ir pedantisks auksta saprāta cilvēks, viss iekalies dzīves normās kā bruņās. Istenībā viņš pats mīl labāirdīgi pasmieties par šādiem sekliem spriedumiem. Viņš ir cilvēks, kas darbā ir atradis savai dzīvei mērķi un vietu, kur izvērst savas spējas un talantus. Tas netraucē viņam būt priekšzīmīgam ģimenes tēvam, sirsnīgam cilvēkam draudzībā, interesēties par daļlitteratūras un mākslas sasniegumiem. Botvinniks intensīvi nodarbojas ar sportu, sevišķi slēpošanu. Ar nesalauzamu gribas spēku sasniedzis augstāko pakāpi šachā, viņš tikpat neatlaidīgi strādā elektrotehnikas praktiskajā un zinātniskajā laukā. Botvinniks jau ieguvis arī tehnisko zinātņu doktora gradu.

Smislovs pēc vidusskolas beigšanas iesāka studēt tehniskajā institūtā, bet pēc dažiem gadiem to atstāja un tagad mācās Ārzmju valodu institūtā, reizē nodarbojoties ar muziku, jo viņam ir labas vokālās dotības un spējas klavieru spēlē. Sākot ar 1948. gadu, šacha sacensības Smislovam veiksmes mīļas ar neievēsmi. Tādēļ daudzi kritiķi centās deklarēt, ka Smislovs-sportists neesot tikpat lielā augstumā kā Smislovs-mākslinieks. Uzmanīgi iedziļinoties viņa partijās, tomēr redzam pretējo: Smislovs neatlaidīgi nostabilizē un paplašina savu atklātu repertuāru, noslīpē stilu un padziļina meistariību beigu spēlēs. 1952. gadā viņš publicēja savu pirmo grāmatu — savu partiju izlasi, kurā rezumēja savus sasniegumus šacha mākslā. Tajā viņš saka: «Man šķiet, ka mūsu dienas šachistam-māksliniekam ir jātiecas pēc uzskatu plašuma šachā, nepātraukti meklējot ceļus, kas spētu virzīt šachu uz priekšu, cenšoties atbrīvoties no padomju šacha skolai svešiem dogmatiskiem elementiem.» Augstākos sporta sasniegumus viņš guva 1953. gadā, kad starptautiskajā turnīrā Šveicē izcīnīja tiesības spēlēt ar Botvinniku maču par pasaules čempiona titulu. Jāatzīmē, ka Šveices turnīrā viņš no 28 partijām zaudēja tikai vienu un 1. vietu ieguva, par 2 punktiem aizsteidzoties priekšā 2.—4. vietas dalītājiem Bronšteinam, Keresam un Reševskim.

Pirms šī mača Botvinniks ar Smislovu izcīnījuši 20 partijas. Rezultāts 12½:7½ Botvinnika labā. Tagad abiem pretiniekiem mačā jāspēlē 24 partijas. Lai kļūtu par pasaules čempionu, Smislovam jāiegūst 12½ punkti, turpretim Botvinnikam tikai 12 punkti, lai titulu paturētu.

Ja ņemam vērā, ka Botvinnikam ir tendence šachā uzsvērt zinātniskos elementus, bet Smislovam — mākslinieciskos, tad varam secināt, ka sagaidāma principiāla un interesanta cīņa starp šachistu zinātnieku un šachistu mākslinieku.

Jānis Frīde

Tomēr izrādās, ka vulkāns darbojas...

S. Gūtmaņa zīm.

„KAS IR MISTERS HOMERS?..“

Milanas teatris «Pikolo» uzvedis pazīstamo Goldoni komediju «Divu kungu kalps». Sakarā ar to kāda liela amerikāņu žurnāla galvenais redaktors pieprasīja no sava Milanas korespondenta paskaidrojumu: kas ir šis siņjors Goldoni, pie kādas partijas viņš pieder un vai divu kungu kalps viņa izpratnē nav tās itāliešu politiskās aprindas, kas piekopj «dubulto spēli»?

Ne visai sen kāda itāliešu kinematogrāfijas firma piedāvāja slavenam amerikāņu aktierim lomu kinofilmā «Ulliss», kuras scenarijs sarakstīts pēc Homera «Odisejas» motīviem. Aktieris neattiecās, bet lūdza iepriekš pazinot, kas īsti ir misters Homers un kādus kinoscenārijus viņš sarakstījis pirms «Ullisa».

Itāliešu laikraksts «Mesadžero» atzīmē šos gadījumus, lai ilustrētu amerikāņu darbinieku vidējo kultūras līmeni. Laikraksts nenosauc ne žurnāla galvenā redaktora, ne kinoaktiera vārdus. Var pieņemt, ka šis žurnāls ir «Life» un kinoaktieris — mūsdienu Holivudas zvaigzne. Itāliešu laikrakstam, protams, tās nācība: tamlīdzīgu amerikāņu darbinieku «vidējais kultūras līmenis» ir viszemākais kultūras līmenis Atlantijas un Klusā okeāna krastos.

Tomēr ir jāatzīmē šo kungu zinātkāre. Viņi vēlas zināt, kas īsti ir šis Homers? Par ko pēdējās parlamenta vēlēšanās balsojis Goldoni?

Kāpēc minētie ASV darbinieki interesējas par šādām lietām? Uz šo jautājumu, kā mums šķiet, varētu atbildēt tā: viņu zinātkārī acīm redzot izraisījušas ārkārtīgi augstā līmenī sakāpīnātās bailes no senatora Makkartija. Ir taču jāzina, ko lai atbild uz viņa jautājumu par Homeru un Goldoni, gadījumā ja izsauktu uz amerikāņu inkvizīcijas tribunālu!

Mēs ieteicam Holivudas pirmatnējam cilvēkam šādu špiķeri atbildēt:

D. Zaslavskis

(No laikraksta «Pravda»)

ŠONEDĒL

Sodien Konservatorijas zālē Musorgska un Rimska-Korsakova daļrādēj velītis koncerts-lekcija no cikla «Kamer-mūzikas darbu izlase». Lektors Jēk. Vitoliņš. Koncertā piedalās A. Ludiņa, Ed. Miķelsons, L. Rjabova, E. Igenberga. Sākums plkst. 16.

22. martā Latvijas Padomju mākslinieku savienībā 2. lekcija par perspektīvu lietišķās mākslas sekcijas biedriem. Sākums plkst. 19.30.

23. martā Latvijas Padomju mākslinieku savienībā 2. lekcija par perspektīvu lietišķās mākslas sekcijas biedriem. Sākums plkst. 19.30.

24. martā Mākslas darbinieku namā MDN bibliotēka. Literālais vakars, Piedalās M. Rudzītis, O. Vācietis, L. Pēlmanis un Z. Skujņš. Jauno mākslinieku koncerts. Sākums plkst. 19.

Autotransporta darbinieku klubā Tērbatas ielā 2-a, Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas tautas deju ansambla un viru dubultkvarteta koncerts. Sākums plkst. 20.

25. martā LPSR Zinātņu akadēmijas konferencē zālē, Komunālā ielā 4, Republikāniskā tautas mākslas nama un ZA Etnogrāfijas un folkloras institūta konferencē, veltīta tautas deju jaunrades jautājumiem. Sākums plkst. 10.

«Cīņas» zālē «Cīņas» 228. pārrunu vakars, veltīts «Cīņas» 50 gadu jubilejai. Redaktora P. Pizāna referāts. LPSR Radio atklāts koncerts. Sākums plkst. 19.

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā dekoratoru un noformētāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

26. martā ZA konferencē zālē Republikāniskā tautas mākslas nama un ZA Etnogrāfijas un folkloras institūta konferencē, veltīta tautas muzikālās un poētiskās jaunrades jautājumiem. Sākums plkst. 10.

Mākslas darbinieku namā Rīgas teatru režisoru palīgu un skatuves inspektoru darba pieredzes apmaiņas sanāksme. Sākums plkst. 16.

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā grafiku sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

Mākslinieciskās pašdarbības sniegumi

Rūpnīcas «VEF» kluba dramatisks kolektīvs režisora A. Brenča vadībā iestudējis Rīgas pilsētas mākslinieciskās pašdarbības skatuļi Arbuza lugu «Tapa». Attēlā: R. Martinsone (Tapa), V. Ivanova (Samanova) un H. Lūsis (Hermanis).

V. Lavrentjeva uzņ.